

(המשך מעמוד 29)

הפחד שאחו באותם ימים של שנת 1957 במסדות השליטון בישראל, לא היה רק מפני חשיפת הפרשה שאותה ייחסו למוטקה קידר. היה זה גם פחד פסי ממש, מפניו הוא, "הוא איש מסוכן", אמרו עליו, "אם יסתובב חופשי יהיו חייהם של אנשים רבים במדינה בסכנה". האבסורד היה טמון בעובדה שאותן סיבות שגרמו לחרדה מפני מוטקה קידר, הן גם אלו שגרמו, בשעתו, לגיוסו לשליחות הלאומית.

מוטל קריביצקי, שנודע אחר-כך כמוטקה קידר, היה מוכר כשודר וכצליי. ב-30 בספטמבר 1951, נשדד בנק קופת-התמלוגה של העובדים בעפולה. לענין עוברים ושבבים, בשעה תשע וחצי בבוקרו של אותו יום, נכנסו שלושה צעירים אל אולם הבנק, הם לבשו מדי צנחנים. לפי העדות היה גם אדם רביעי, שהמתין להם בחוץ. פקידה-בנק סברו תחילה כי החיילים החמושים משמשים כליווי לשלם צבאי, שבא להוציא כסף מהבנק. אולם שלושת החיילים כיוונו את גישם אל הפקידים, העמידים אל הקיר באימים והסתלקו מן המקום בגיפ גנוב, כשבדיהם 10 אלפים לירות במומונים. סכום גדול ונכבד באותם ימים, שלקחו מקופת הבנק.

איש משודדים לא חשב מסיכה ולא הסתיר את פניו. חוקרי המיטרה שפתחו בחקירת השוד היו בטוחים כי יקשה עליהם לזהות את השודדים. הם עצרו כמה חשודים. בין אלה היה מאטל קריביצקי, אחד ממנהיגי כנופיית בני-טובים ב-



חדרה, שהיה שודר על-ידי המיטרה מזה זמן רב בביצוע שורה ארוכה של עבירות פליליות. שלושה האחרים היו חבריו ה"טובים, אף הם בני חדרה, שהסתובבו אותם ימים בחברתו.

המיטרה היתה בטוחה שהשודדים ב"ידיה, וכי כל מה שעליה לעשות הוא להעמיד במיסדר-ידיהו, כדי שפקיד ה"בנק בעפולה יוכלו לזהותם. מיסדר זה אומנם נערך. מוטל הוצב בו כשהוא לבוש במכנסים כחולים קצרים וחולצה לבנה. פקידה-בנק עברו על פני מוטל וחבריו הנה ושוב מיספר פעמים. הם לא היססו ולא התלבטו — איש מהמשתתפים במיסדר היהוה, טענו. לא היה בין שודדי הבנק, העדויות שנגבו מפקיד הבנק מייד אחרי השוד, התאים לתיאור השודדים בדיקנות מופלאה לתיאורם של מוטקה וחבריו. אולם דבר לא הועיל. הפקידים התעקשו שאין הם יכולים לזהות את השודדים. בלית-ברירה נאלצה המיטרה לשחרר את החשודים. אחרי חקירת ממושכות שלא נשאו כל פרי. כדי לצאת ידי חובה הופ"נתה החקירה המיטרתית גם לכיוונים אחרים. כנופיית-נוער תל-אביבית נעצרה גם היא כחשודה בביצוע השוד. אנשיה שחררה, אחרי שהוכיחו אליבי משכנע. היתה זו ברכה-בטלה. חוקריה-מיטרה רה ידעו כל העת, בוודאות, מי ביצע את השוד, אבל לא היו בידיהם ההוכחות הדרושות כדי להעמיד את מוטקה וחבריו למישפט. כך נשאר חיק חקירת שוד-הבנק בעפולה פתוח, ללא התקדמות בחקירה. באותו זמן, וגם כעבור שנים, ידעה כל הארץ מי ביצע את שוד-הבנק בעפולה. מוטקה קידר עצמו, כטוב עליו ליבו בייך,

היה מתפאר: "כל זמן שהמיטרה מטומטמת, אני בחוץ!" בהודמנויות אחרות היה שואג בפומבי: "תנו לי רק תוכנית לשוד, ואני כבר אבצע!" רק שלוש שנים אחרי ביצוע השוד, ידעה גם המיטרה בוודאות מי ביצע אותו.

ילד-רחוב בן 3

היה זה אחרי שמוטקה בא למישר מטר הודאה על ביצוע השוד. הוא מסר לדי מי שהיה אז ראש המחלקה הפלילית במטה-הארצי של המיטרה, ושמייסד ה"פ"ט שטר, תתמקלע, שני אקדחים ורימוני יד מסוג מילט, שהיו קבורים בדיונת-חול מערב לחדרה, וששימשו בשעתם את שודדי הבנק בעפולה. הופשטר, שניכרת את שמו לאל-לרומ, נחטף כעבור שנים ב"איסטנבול, בעת ששימש כקונסול ישראל שם, ונרצח בידי טרוריסטים תורכיים. השוד בבנק בעפולה לא היה מעשה הפשע היחיד שבביצעו הודיה מטר קה קידר. שורת מעשי-שוד אחרים, שב"חלקם נחשד ושללאחרים לא קשה אותו המיטרה מעולם, פוענחו עם הודאתו. מסכת ההודאות של מוטקה קידר היתה חלק מהסכם שנעשה בינו לבין המיטרה, באישור היועץ-המישפטי לממשלה, שהיה אז היים כהן, מי שמשמש כיום כשופט בית-המישפט העליון, ובאישור מי שהיה אז מפק"ל מיטרת-ישראל, יחזקאל סהר. היה זה כשלוש שנים אחרי שמוטקה קידר, מרגו הטוב והחופשי ומתוך הכרה מלאה, נטש את דרך הפשע וחזר למוטב.

מעולם, וגם כיום — אחרי שריצה 17 שנות מאסר — לא התכחש מוטקה קידר לעברו. "הייתי שודר", הוא אומר, "אבל נטשתי את הדרך הזאת מתוך מסקנות שהגעתי אליהן בכוחות-עצמי, ולא מפני שמישהו אילץ אותי לכך".

דרכו של מוטקה קידר אל הפשע וחזרה היא סיפור בפני עצמו. כדי לרדת לשורשיו של מקרה נדיר מעין זה — בו מחליט עבריין לשנות את דרך-חיו תוך ניצול הכושר האינטלקטואלי שלו ובדרך של חשיבה שיטתית, מבלי שהחברה באמצעות מוסדות הענישה והחזרה-למוטב שלה תערב כלל בהחלטה זו — יש צורך לחזור לימי ילדותו של מוטקה.

למוטקה קריביצקי לא היה אב עוד לפני שנולד. אביו נטש את אימו כחודשי הריונה. האם, בת למשפחה אנצילוביץ' הוותיקה ועלת-הכנסים בחדרה, התנכרה למוטקה מיום-היולדו. ביום שנטלה אותו מבית-החולים מטרה אותו לגידול לסבתו, ומאו התעלמה ממנו.

הסבתא, שהיתה אשה עובדת באותם ימים, לא יכלה להתמסר הרבה לטיפול בתינוק. החל מהשבועות הראשונים לחיו נאלצה להשאירו לבדו בבית. מוטקה ה"תינוק נשאר לבד בעריסתו כשבקבוקי האוכל, תלויים לעבר פיו, אם היה מצליח להגיע אל פיטמת-היניקה של הבקבוק. היה אוכל, אם לא, היה נשאר רעב וצורח. בגיל מאוחר יותר כתב מוטקה לדידו על חוויותיו מימי-ילדותו הראשונים שלו: "הייתי בלתי-רצוי עוד לפני שנולדתי. משנולדתי, לא רצה בי איש".

אחי אימו, שהתגוררו בחדרה, לא התערבו בניידה בוולו של מוטקה, שגדל עם הסבתא. הוא הפך לנער-רחוב מגיל שלוש. השפעת תנאי-גידול אלה על עיצוב אישיותו, מבחינת פסיכולוגית, היתה ברורה. הוא הפך יצור נארקיסיסטי, המפנה את רגשותיו כלפי האורגניזם של עצמו ואת הגובותיו כלפי העולם החיצון. הוא הפך נער מרדני ואנטי-חברתי, שרצה להתנקם בחברה שקיפחה אותו ומצא את פורקן הדחפים הפנימיים שלו בחוקפנות כלפי הוץ.

אלי-הנוער

עומת הקיפוח הריגשי והחברתי, ניתן מוטקה בתכונות הריגות חזיריות. הוא גדל כילד יפה-תואר אס-כי מנור-קמה, בעל כושר-מנהיגות סבצי וקסם אישי שכמעט לא ניתן לעמוד בי פניו. היתה לו מנת-מישכל גבוהה מאוד ושאלותנות להתקדם ולהגיע, כימעט בכל מחיר. הוא הפך לרוח החיה והמתססה (המשך מעמוד 34)

מישרד השיכון (המשך מעמוד 30)

ב. היקף הסיוע וטיבו.

1. היקף הסיוע לבעלי מקצוע נדרש העוברים לערי פיתוח או שהם תושבי ערי הפיתוח מוצג בטבלה הבאה:

היישוב	למשפחות חסרות דיור			למשפחות בעלות דיור		
	מספר משפחות	מספר יחידות דיור	סכום (ל"א)	מספר משפחות	מספר יחידות דיור	סכום (ל"א)
ירושלם	500	20,000	95,000	332	20,000	63,000
תל-אביב	500	25,000	95,000	332	25,000	63,000
חיפה	500	30,000	95,000	332	30,000	63,000
ב"ר	430	25,000	80,000	287	25,000	53,000
ב"ר	430	20,000	80,000	287	20,000	53,000
ב"ר	430	15,000	80,000	287	15,000	53,000
ב"ר	430	10,000	80,000	287	10,000	53,000
ב"ר	430	—	80,000	287	—	53,000

הערות:

- 1.4.7 — בכל מקרה לא יעלה סכום הסיוע הכולל מעל ל-95% ממחיר הדירה.
- 2.5.8 — הלוואות עומדות אינן ניתנות לרכישת דירות מיד שניה.
- 3.6.9 — סכומי ההחזר החודשי הם ל-3 השנים הראשונות.
2. סכומי הסיוע לתושבי ערי הפיתוח והעוברים לערי פיתוח שאינם בעלי מקצוע נדרש יהיה זהה לסיוע שניתן בטבלה הנ"ל, אולם תנאי החזר הלוואות יהיו שונים בהתאם לפירוט המצוי בתברת השיכון.
3. סיוע לרכישת דירות מ"ד שניה: מועברים יוכלו לרכוש דירות מ"ד שניה ולקבל הלוואות (למעט הלוואות עומדות) בסכומים שקבעו בטבלה לערי פיתוח לעיל. המעוניינים בסיוע לרכישת מ"ד שניה יפנו ישירות ל"משרד המחוזי של משרד השיכון לקבלת אישור הזכאות והפנייה לבנק.
4. דירות בשכירות למועברים לאזורי פיתוח בעלי מקצועות נדרשים. מועברים כאמור יהיה זכאים לקבלת דירות בשכירות לתקופה שלא תעלה על 3 שנים בהתאם למלאי הדירות שיעמוד לצורך זה בכל יישוב וישוב וישעור דמי שכירות של 0.25% או 0.30% ממחיר הדירה (בניכוי סכום ההלוואה העומדת) זאת ברשימה מסוימת של ערי פיתוח ועל-פי הפנייה הסדרים מפורטים שפורסמו.
5. פירוט הסיוע לתושבי היישוב ולמועברים שאינם בעלי מקצוע נדרש בערים שאינן נכללות ברשימת ערי פיתוח, מוצג בטבלה הבאה:

תנאי רכישה	תנאי הרכישה למשפחות חסרות דיור		תנאי רכישה למשפחות בעלות דיור
	מספר משפחות	מספר יחידות דיור	
אשדוד	50,000	30,000	50,000
ב"ר	50,000	20,000	50,000
ב"ר	50,000	20,000	50,000
ב"ר	50,000	20,000	50,000
ב"ר	50,000	20,000	50,000
ב"ר	50,000	20,000	50,000

ב. היקף הסיוע וטיבו.

1. הסיוע לזכאים ניתן הן לרוכשי דיר רה במסגרת הבניה של מפעלי החסכון לבניה ותן לרוכשי דירה ממקור אחר כלשהו (יד שניה או קבלן פרטי).
2. המשכנתא הניתנת לזכאים היא: בירושלים — 35,000 ל"א; באזורים אחרים — 30,000 ל"א, (גובה המשכנתא לא יעלה על 40% ממחיר הדירה). ההלוואה היא ל-10 שנים ושעור הרי"ר בית (ללא הצמדה) נקבע על-פי מחיר הדירה.
3. חוסך זכאי, שהינו זכאי גם בתוכך ניתו הסיוע האחרות של משרד השיכון (כגון: זוגות צעירים וצפופות דיור + 3). יהיה רשאי להנות מהלוואה גם במסגרת מפעל החסכון לבניה, בתנאי ששה"כ הלוואות לא תעלינה על 95% ממחיר הדירה הנרי כשת.
4. בנוסף על הלוואות הנ"ל, זכאים המשתייכים לקבוצות הבאות להלוואות נוספות, בתנאים זהים להלוואות הנ"ל כדלקמן:
 - (א) בעל/ת משפחה שאין בבעלותו דירה ואינו גר בשכירות בעלת אופי של דיור מוגן או בדיר ציבורי יקבל תוספת הלוואה עד 15,000 ל"א.
 - (ב) בעל/ת משפחה אשר גרה בצפיפות של 2 נפשות ומעלה בחדר בדירה שבבעלותה או בדיר מוגן אחר, יקבל תוספת הלוואה עד 10,000 ל"א. במקר רה זה עליו למכור את דירתו הנוכחית או להחזירה לחברה המשכנתא אם הינו גר בשכירות.
 - (ג) בודד מעל גיל 35 ובודדת מעל גיל 30 שאין בבעלותו דירה ושח הדירה הנרכשת אינו עולה על 75 מ"ר יקבלו תוספת הלוואה עד 5,000 ל"א.

6. כללי

1. חיילים משוחררים, על-פי חוק החיילים המשוחררים, הזכאים להיכלל בתוכניות הסיוע השונות, יקבלו:
 - (א) הגדלת הלוואה ב-20%, בתנאי שסך כל הלוואה לא יעלה על 95% ממחיר הדירה הנרכשת.
 - (ב) הנחה של 50% על התשלום החודשי, למשך 12 חודשים ראשונים מתוך 18 החודשים הראשונים, בתנאי שסכום ההנחה לא יעלה על 200 ל"א בחודש.
2. פרטים נוספים אפשר לקבל במקור מות הבאים:
 - (א) תוכנית זוגות צעירים 1974: ב"ר רשויות המקומיות.
 - (ב) צפיפות דיור + 3: בסניפי בנק "טפחות".
 - (ג) ותיקים באזורי פיתוח: במשרדים המחוזיים ובחברות השיכון ש"הציעו דירות למכירה באזורי דיור.
 - (ד) הטבת תנאי דיור: במשרדים המחוזיים ובחברות השיכון העירוניות.
 - (ה) מפעל החסכון לבנין: משרדים מחוזיים של משרד השיכון וסניפי בנק "טפחות".



5. מפעלי החסכון לבנין

א. הזכאים לסיוע. חוסכים שעמדו בתנאי תוכנית החסכון בה הינם רשומים ובידיהם תעודת זכאות.